

ΣΤΟ «ΣΚΥΛΙΤΣΕΙΟΝ» Πειραιῶς, ἀπὸ τὸν θάισο τοῦ Κρατικοῦ Θεατροῦ τῆς Τουρκίας, δόθηκε ὁ «Δὸν Κιχώτης ἀπὸ τὴν Μάντσα», μουσικὴ κωμῳδία τὴν Μίτς Λη (μουσικὴ), Τζὸ Ντάριον (μουσικὸ κείμενο) καὶ Ντεϊλ Βάσερμαν (κείμενο), μὲ σκηνοθεσία καὶ χορογραφία Τόντ Μπόλντερ, σκηνικὰ Ρεφικ Ἐρέν καὶ κοστοῦμια Χαλέ Ἐρέν.

ΤΟ ΕΡΓΟ εἶναι διασκευασμένο ἀπὸ τὸν «Δὸν Κιχώτη» τοῦ Θερβάντες (1547 — 1616). Ἔργο καὶ συγγραφέας ἀνηκούν ἐξ ἴσου στὴν ἀθανασία τῶν αἰώνων, ἀλλὰ ἀποτελοῦν καὶ οἱ δύο τὸν ἴδιον πρόσωπο. Στὴν τελευταία σελίδα τοῦ «Δὸν Κιχώτη», ὁ Θερβάντες μὲ λέει κατὰ βάρη: «Ὁ Δὸν Κιχώτης γεννήθηκε γιὰ μένα καὶ γὰ γιὰ κείνον. Αὐτὸς κι' ἐγὼ εἴμαστε τὸ ἴδιο πρόσωπο».

Καὶ πραγματικά τόσο ὁ ἕνας ὥστε καὶ ὁ ἄλλος ἐκπρασποῦν τὸν τύπο τοῦ ἀνθρώπου ποὺ αὐτοθυσιάζεται γιὰ μιὰ ἰδέα δίκαιη ἢ γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ βασικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν συγγραφέα καὶ τὸν ἥρωά του, εἶναι ὅτι ὁ συγγραφέας ἔζησε μὲ πολλοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς ποὺ τὴν ἰδεολογία του. Κι' ὅταν αὐτογοιεύθηκε ἀπὸ τὸ μάταιο τῆς προσφοράς του, ἔφτεισε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Δὸν Κιχώτη, ἀλλὰ οὐκ ἐπὶ γιὰ νὰ ἠρωαιοποιῇ τὸν ἑαυτὸ του. Τὸν ἔφτεισε σὰν ἱππότη τῆς «ἐλευθέρου μορφῆς» γιὰ νὰ σατιρίσῃ τὴν οὐτοπία του καὶ νὰ τὸν σπρώξῃ μέχρι τὸ παρανοήσιμο.

Ὅμως στὸ βάθος, μὲ τὴν μορφὴ τοῦ Δὸν Κιχώτη καὶ ῥαλίστα συντροφευμένον ἀπὸ τὸν Σάντσο, ποὺ εἶναι ἕνας ἀνθρώπος, ἀφοσιωμένος μὲν στὸν Δὸν Κιχώτη, ἀλλὰ προσαρμοσμένος στὴ λογικὴ τῆς πραγματικότητος καὶ τοῦ συμφέροντος, ἔδωσε τὴν ὁλοκληρωσὴ τῆς ἀνθρώπινης ὑστάσεως ποὺ στὴν συνεργασία ὁ ποσυνεῖδον καὶ συνεῖδον, παρόμοισης καὶ λογικῆς περιλαμβάνει τόσο τὸν Δὸν Κιχώτη, ὅσο καὶ τὸν Σάντσο, σ' ἕνα συνεχῆ διάλογο καὶ ἀντίλογο, ποὺ μὴ ἀποκλίνει μὲ τὴν ἀποψη τοῦ πρώτου, τοῦ οὐτοπιστῆ ἰδεολόγου, μὴ μὲ τὴν ἀποψη τοῦ δευτέρου, τοῦ ὑπολογιστῆ συμ-

ΣΤΟ ΣΚΥΛΙΤΣΕΙΟΝ

Ὁ Δὸν Κιχώτης

φεροντολόγου καὶ κάποτε στὴν ὁμόφωνη συμπτώσιν καὶ τῶν δύο ἀποψῶν.

ΒΕΒΑΙΑ ὅλα αὐτὰ δὲχθηκαν μέσα ἀπὸ τὸ θῆμα τοῦ Θερβάντες. Καὶ τὸ θῆμα τοῦ — ὅπως καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων — βγήκε ἀπὸ τίς ἐντυπώσεις καὶ τὰ γεγονότα τῆς παιδικῆς τῶν ἡλικίας καὶ τῆς ψυχικῆς τοῦ ἰδιοσυστασίας. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ ὁ Θερβάντες ἀπὸ μικρὸς γνώρισε τὴν πικρά καὶ τὴν δύναμη τῆς ἀδικίας κι' ἀπὸ τὴν ἴδια ἡλικία ἐπλάσε σὰν ὄνειρο νὰ γίνῃ κάποτε ὁ δίκαιος τῶν ἀδικῶν, ὁ προστάτης τῶν ἀδικουμένων, νὰ συμβάλῃ καὶ μὲ τὴ ζωὴ του ἀκόμα στὴν κατάρκησιν τῆς δουλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν λαῶν.

Ἡ πρώτη ἀφύπνισιν τῆς συνειδήσεως τοῦ πᾶν στὴν ἰδεολογία του ἦταν ὅταν τὸ 1570 ὁ σουλτάνος Σελίμ χτυπήσας τὴν Κύπρο καὶ φέρθηκε σκληρὰ στὴ Λευκωσία. Τὸν ἄλλο χρόνον οἱ εὐρωπαϊκὲς δυνάμεις ἀποφασίσαν νὰ χτυπήσουν σκληρὰ τοὺς Τούρκους ποὺ δυνάστευαν τοὺς χριστιανούς καὶ οὐκ ὠκνητοῦσαν ἕνα στόλο μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ Δὸν Ἰωάννη τῆς Αὐστρίας ποὺ ἔδωσε τὴν ἱστορικὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου ὅπου καταπονήθηκαν οἱ Τούρκοι. Ἐξελθόντες στὴν ναυμαχία αὐτὴ ὁ Θερβάντες καὶ μ' ὅλο ποὺ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη καίγονταν ἀπὸ τὸν πυρετό, ζήτησε νὰ παρῇ μέρος στὴν πρὶ ἐπικίνδυνον ἀποστολή. Τὸ ἀντέθηκε τότε νὰ μὴ σὲ μιὰ βάρκα, ἀρχηγὸς δώδεκα ἀνδρῶν γιὰ νὰ τινάξῃ στὸν ἀέρα ἕνα ἐκθροικὸ πλοῖο. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ πέτυχε ἀλλὰ ἔφαγε δύο σφαῖρες κατὰσπῆθα καὶ μία στὸ ἀριστερὸ χερί ποὺ τελικὰ κόπηκε. Μὲ πικρὸ χιούμορ ἔλεγε ὁ Θερβάντες «τὸ ἀριστερὸ μου χερί

ἐτίμησε τὸ δεξιόν». Ἦταν τότες μόλις εἰκοσιεσσάρων χρόνων. Ξαναγιαντὰς ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο γιὰ νὰ ἐναντιωρῇ στὴν Ἰσπανία, θρῆθηκε στὸ Ἀλγέρι, ὅπου μαθαίνοντας πῶς εἰκοσιπέντε χιλιάδες χριστιανοὶ ὑπέφεραν κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῶν μουσουλμάνων, ὀργάνωσε ἕνα κίνημα, καθαρὰ δονκιχωτικό, γιὰ νὰ τοὺς ἀπελευθέρωσιν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸν κλείσουν στὴ φυλακή καὶ νὰ τὸν βασανίσουν ἀπάνθρωπα. Ὅταν κάποτε γλύτωσε καὶ ξαναγύρισε στὴν πατρίδα του, καταπίεστηκε μὲ πολλὰς παρόμοιες περιπέτειες ποὺ τὸν ἀπογοητεύσαν καὶ τελικὰ θρῆθηκε στὴ φυλακὴ τῆς Ἀρκαμασίλλα ὅταν, σὰν ἡγιστὴς ἑνὸς μοναστηρίου ἔκανε κατάρκησιν εἰς βάρος τοῦ δημοσίου, κρύβοντας τοὺς φόρους. Μέσα στὴν φυλακὴ αὐτὴ ἐνῴσθη τὴν οὐτοπία τῆς ἰδεολογίας του καὶ ἐγράψε τὸν Δὸν Κιχώτη, σατιρίζοντάς τιν.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ κωμῳδία τοῦ τουρκικοῦ θιάσου ἀρχίζει ἀκριβὲς ἀπὸ τὸ σημείον αὐτοῦ τῆς φυλακῆς ὅπου ὁ Θερβάντες δημιουργεῖ τὸν ἥρωά του καὶ παρουσιάζει μὲ πολλὰ σκηνικὰ ἀλλὰ καὶ σκηνοθετικὰ δεξιόχευια τίς χασακτριστατικὲς σκηνὲς τῶν περιπετειῶν τοῦ Δὸν Κιχώτη μὲ τὴν μάχη τῶν ἀνεμοκυλῶν, τῶν ἀσπίδοφόρων ποὺ καβρφοῦνται τὴν μορφή του, τὴν ἰδεώδη δουλταίνεα ποὺ ὁραματίζεται στὸ πρόσωπο μίαν κοινὴν γυναῖκα καὶ πολλὰ ἄλλα μέχρι τὴν τραγικὴ σκηνὴ τοῦ θανάτου του. Τὸ σκηνικὸ τῆς φυλακῆς μὲ τὴν ἀναστροφὴν σκάλᾳ ἦταν ἐπίσης ἐξαιρετό, καὶ μία πολὺ ἐξυπνὴ ἀπόδοσις στάθηκε ἡ ἀνθρωποποίησις τοῦ ἱστορικοῦ ἀλόγου τοῦ Δὸν Κιχώτη καὶ τοῦ γαῖδαρου τοῦ Σάντσο.

Ἡ παράστασις στὸ σύνολό της, τόσο σὰν σκηνοθεσία ὥστε σὰν μουσικὴ, τραγούδι καὶ χορὸς, σκηνικὰ καὶ κοστούμια καὶ ἀπόδοσις ἡθοσιῶν ἦταν ἄψογη μὲ πρωταγωνιστὲς τὸν ἐξαιρετὸ Τζιόνεϊτ Γκιόκτσερ (Δὸν Κιχώτης) καὶ τὴν θαυμαστικὰ Αἴτεν Γκιόκτσερ (Δουλταίνεα) μαζί μὲ τὸν Σάχαπ Ἀκάλιν (Σάντσο). Πολὺ καλὰ ἐπίσης ἀπέδωσαν στοὺς ἄλλους ρόλους οἱ Μουαμέρ Ἐσι (ἐνδοχόρος), Τζιγὰν Ὑγάλ (δουξ), Ἐρντενέο Μπασάρ (μπαχός), Γιουκσέλ Ὁστέ (Ἀντωνία), Χαντάν Οὐράν, Ἀζιι Ὁστέ κλπ.